

2. Корній Дара. Гонимарник. Львів: Априорі, 2020. 280 с.
3. Кучеренко І. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики. Київ, 1959. 108 с.
4. Мацько Л. Порівняння. Українська мова: Енциклопедія. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. С. 507.
5. Павлюк Т. Семантична структура порівняльного звороту в поетичному тексті. *Лінгвістика*: збірник наукових праць. Луганськ, 2009. №1. С. 146-152.

Ангеліна Рудак,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:

д-р філол. наук, проф. Любов Струганець

ДЕТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Вступ. Сучасна українська літературна мова перебуває в постійній динаміці. Розвиток словникового складу тісно пов'язаний із суспільно-політичними подіями й науковим прогресом. Масмедіа як провідний засіб поширення інформації для опису політичних подій, війни, пандемії, фінансових операцій часто використовують медичну термінологію. Тому в останні роки активним є процес детермінологізації медичних термінів у ЗМІ.

Явище детермінологізації було схарактеризовано у працях Н. Непийводи, Т. Кияка, Л. Струганець, Г. Чорновол, О. Жирик та ін. О. Жирик називає таке явище стилістичною транспозицією терміна [1]. Але попри увагу науковців до проблеми вивчення детермінологізованої медичної лексики, цей сегмент словникового складу недостатньо вивчений, чим і зумовлена актуальність дослідження.

Мета розвідки – проаналізувати процес детермінологізації медичних термінів у масмедійному дискурсі. Джерельною базою дослідження послужили сайти періодичних видань, мультимедійні платформи, новинні платформи у соціальних мережах.

Основний текст. Детермінологізація – зміна семантико-стильових характеристик терміна, перехід його у неспеціальний текст. Досліджуючи використання медичної термінології у мові масмедіа, виділили домінантні тематичні групи (ТГ) медичних термінів, які зазнали процесу детермінологізації:

ТГ «назви хвороб та хворобливих станів»: *інсульт, туберкульоз, інфаркт, рак, грип*, напр.: «Тимошенко завжди долає **політичний грип**, коли треба голосувати проти Росії» (prm.ua/timoshenko-za);

ТГ «назви заходів реанімації та операцій»: *реанімація, ін'єкція, укол, оживлення, ампутація, аборт*: «Але по суті замість народження здорового немовляти «Справедливість» Наливайченка зробила в Черкасах «**політичний аборт**» (pro-vincia.com.ua/);

ТГ «психологічні терміни»: *шизофренія, паніка, депресія, ідіотизм, істерія, божевілля, апатія*. У реченні «Саме тоді політичні сили замовляють останні опитування для себе, і якщо показники недостатньо високі, тоді починається **політична паніка**» (holosameryky.com/) термін *паніка* вжито в переносному значенні. Така лексична одиниця має негативний конотативний відтінок: слугує висміюванню політиків та їхніх дії;

ТГ «частини тіла й органи чуття»: *груди, мозок, ніс, вуха, зуби, язик*, як-от: «Знання того, як працює **політичний «мозок»**, які є підводні камені політичної психології» (uainfo.org/).

Під час аналізу значень медичних термінів, які функціонують у масмедійних текстах, виявили некодифіковані неосеманти, напр.: «Результати могли б бути й кращими, якби «**фінансові ін'єкції**» з боку влади цього року були б більшими» (ісу.ua). Термін *ін'єкція* у цитаті вжито із переносним значенням «допомога для когось, чогось». У СУМі-20

зафіксовано тільки пряме значення терміна із позначками *біол., вет., мед.*: «уведення в організм людини, тварини, рослини лікарських препаратів шляхом впорскування» [2]. Журналісти спеціально вживають словосполучення *фінансові ін'єкції* для короткого опису надходження значних сум у якусь певну галузь.

Описові дії політиків слугує термін *гарячка*, напр.: «*Попри те, що Львів кілька тижнів поспіль накриває зливами і холодним вітром, у львівській мерії триває політична гарячка* (unian.ua/). У цьому контексті йдеться про сварки політиків за місце на посаді мера. «Стан великого збудження» влучно передає медичний термін.

Психічний розлад *маячня* номінує божевільні висловлювання політиків, плани хворої уяви: «*Подібна політична маячня постійно повторюється високопосадовими членами злочинного режиму Путіна*» (hglavcom.ua/colum). Безперечно, такого роду висловлювання одразу викликають негативні емоції.

Виявлено продуктивність поєднання медичних термінів із прикметником *політичний*. Таким чином утворюються метафоричні конструкції: *політичний укол, політичний інфаркт, політична шизофренія, політичні метастази, політичний аборт, політичний ідіотизм, політична агонія, політичний параліч, політична сліпота, політична віспа, політична булімія*. Недивно, що журналісти використовують назви хвороб, щоб «поставити діагноз» політичній системі.

Висновок. Отже, стилістична трансформація медичної лексики найяскравіше виявляється у масмедійних текстах. Аналізований матеріал свідчить про активне використання тематичної групи лексики «назви хвороб та хворобливих станів» у переносному значенні. За допомогою такої лексики автори іронічно описують дії та висловлення політиків. Не всі нові значення уже кодифіковані. Отже, процес детермінологізації є дуже активним, тому потребує системного вивчення.

Список використаної літератури

1. Жирик О. А. Стилiстична транспозицiя термiнологiчної лексики в сучаснiй українськiй мовi (кодифiкацiйний аспект) : дис. ... канд. фiлол. наук : Тернопiль, 2007. 275 с.
2. Словник українськoї мови у 20-ти т. Томи 1-13 (а-покрiрно). URL : <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0> (дата звернення: 07.11.2024).

Світлана Кушпiнська,
Тернопiльський нацiональний педагогiчний
унiверситет iменi Володимира Гнатюка
Науковий керiвник:
канд. фiлол. наук, доц. Нiна Свистун

ВiДОКРЕМЛЕНI ЧЛЕНИ ЯК ТИПИ УСКЛАДНЕНЬ РЕЧЕНЬ (НА МАТЕРIАЛI РОМАНУ СОФIЇ АНДРУХОВИЧ «АМАДОКА»)

У сучаснiй лiнгвiстицi питання вiдокремлених членiв речення викликає зацiкавленiсть багатьох дослiдникiв. Українськi науковцi I. Бiлодiд, I. Вихованець, А. Загнiтко, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська вивчали особливостi вiдокремлених членiв у мовленнi, а закордоннi лiнгвiсти Ш. Баллi та В. Матезiус теж опрацьовували це питання. Проте вивчення таких реченнєвих структур залишається актуальним, адже не iснує єдиного пiдходу для дослiдження вiдокремлених компонентiв, зокрема напiвпредикативних зворотiв. Дослiдники пiдходять до цього питання з рiзних аспектiв: синтаксичного, семантичного та комунiкативного.

У романi Софiї Андрухович «Амадока» вiдокремленi члени часто використовуються як засiб стилiстичного увиразнення. Цi ускладненi елементи можуть залежати вiд таких факторiв, як iнтонацiйнi паузи, ритм i наголос, позицiя в реченнi, а також граматична категорiя головного слова, до якого належить вiдокремлений елемент. Основними формами вираження цих компонентiв є прикметники, прислiвники, дiєприкметники, дiєприслiвники та